

דף מח.

עין משפט ג.

הו"מ סימן צא פ"ה ט

ט יא. אמר לחנוני תן לי בדינר פירות והגביהן והניחן ברשות הרבים, והחנוני תובע הדינר והלוקח אומר נתתיו לך ושמתו בתוך כיסך, הלוקח נשבע * בנקיטת חפץ ונוטל הפירות.

ט יב. נתן הלוקח דינר לחנוני ובא ליטול פירות המונחים ברשות הרבים, ואמר החנוני דינר זה הוא דמי פירות שכבר נתתם לך והולכתם לביתך, החנוני נשבע = בנקיטת חפץ.

ט יג. הנותן דינר לשולחני ליטול מעות הצבורים ברשות הרבים, אם הודה השולחני שמכרם אך עדיין לא נטל הדינר, נשבע הלוקח בנק"ח שנתן הדינר ונוטל המעות.

ואם לא הודה שמכרם לו, אע"פ שמודה שלקח ממנו עתה דינר וטוען שדינר זה דמי מעות שכבר הוליכם הלוקח לביתו, נשבע השולחני בנק"ח³.

ט * יד. וכל זה דוקא אם הפירות או המעות מונחים ברשות הרבים, אבל אם כבר הכניסם בעל הבית לרשותו, והחנוני תובע הדינר, בעה"ב

א. משנה שבועות מ"ה ע"א ורמב"ם בפ"כ ממכירה הלכה ז'. והפירות מונחים בר"ה מברייתא בדף מ"ח ע"א וכמ"ש הרי"ף דבא לפרש דברי חכמים.

וביאר הרמב"ם כיון שיצאו כבר מרשות המוכר והרי הם ברשות הרבים נשבע הלוקח ונוטל. והיינו שהחנוני מודה שהפירות ראויים ליתנם ללוקח, וע"כ מונחים בר"ה ושקנאם הלוקח, ורק תובע המעות, ולכן בעה"ב נשבע בנקיטת חפץ ונוטל הפירות. כ"כ בסמ"ע ס"ק כ"ה. ונתיבות ס"ק כ"ד.

ב. כי לא יצאו מרשות החנוני, ואינו מודה שהפירות ראויים ליתנם ללוקח ועדיין לא קנאם הלוקח וע"כ החנוני נשבע ונוטל הדינר. ואילו היו מונחים ברשות החנוני היה נאמן בהיסת אבל כיון שמונחים בר"ה נשבע בנק"ח, סמ"ע שם.

ג. כנ"ל דתלוי אם מודה המוכר שיצאו מרשותו וראויים ללוקח רק שתובע הדינר או כופר ואז השולחני נשבע בנק"ח ונפטר.

*****
את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

נשבע היסת ונפטר.

ואם הפירות או המעות ברשות החנוני ותבען בעה"ב, החנוני נשבע היסת ^ד ונפטר.

עין משפט ד. חו"מ סימן קח סעיף ט

מ. יד. דין זה שיש עם יורשי המלוה והלוה, ישנו ג"כ בין יורשי המלוה ליורשי הלוה. רק כשהדין עם יורשי הלוה, צריכים ג"כ לישבע עוד שלא נפרעו הם עצמם מאביהם של הלוה ^ה.

ואם טענו יתומי הלוה אמר לנו אבא פרעתי לאביהם, אין על יורשי המלוה שבועה "שלא נפרעו הם בעצמם מהלוה" ^ו.

עין משפט ה.ו. חו"מ סימן קח סעיף יא

יא. טז. יורשי המלוה שנשבעים ונוטלים מיורשי הלוה, רק כשמת המלוה ואח"כ מת הלוה, אבל אם מת הלוה תחילה אין היורשים נוטלים

ד. וכתב בכיאוורים דאפי' יש עדים שעשה בלוקח אחד מדרכי הקנין הדין כן, וכן ברישא שהלוקח נשבע בנק"ח ונוטל, אפי' לא עשה הלוקח אחד מדרכי הקנין. נתיבות ס"ק כ"ו.

ה. ועוד ישנו חילוק דאם יורשי המלוה באים ליטול מהלוה עצמו אינם חייבים בשבועה עד שהלוה ידרוש שבועה, אבל כשבאים יורשי המלוה לגבות מיורשי הלוה גם שלא טוענים יורשי הלוה שישבעו בי"ד טוענים עבורם. וזהו הדין במשנה וגמ' בשבועות מ"ח ע"א דיתומים מיתומים לא יפרעו אלא בשבועה. סמ"ע ס"ק ל"א. והש"ך בס"ק י"ז כתב בשם בעל העיטור דדוקא שטענו יורשי הלוה אמר לנו אבא פרעתי, ובלי זה לא טוענין להם, שאין טוענים ליורש זה, לחובתו של יורש אחר. ו. ב"י, שכך נראה מדברי בעה"ת לדעת הראב"ד.

כלום אפי' בשבועה ז', שהרי נתחייב המלוה שבועה ח' ליורשי הלוה כדין הבא ליפרע מנכסי יתומים, ואין אדם מוריש ממון שיש עליו שבועה. ואפי' היה ערב וגם קבלן ומת הלוה תחילה אין גובין ט' יורשי המלוה ממנו.

יא. יז. עבר הדיין והשביע יורשי המלוה וגבו חובם אין מוצאין מידם י', וכן אם קדמו יורשי המלוה ותפסו אין מוצאין מידם, לפיכך שטר חוב של יתומים הבאים ליפרע מהיותמים שמת אביהם הלוה תחלה, אין קורעין אותו כ' ואין מגבין בו.

הגה: דוקא האופטרופוס שבא לידו שטר כזה אינו קורעו אבל בי"ד שבא לידם שטר זה ודאי קורעים אותו מאחר שפסקו שלא לגבות בו, מיהו

ז. בלי נאמנות, ממימרא דרב ושמואל בשבועת מ"ח ע"א. וכן פסקו הרי"ף והרא"ש שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ז ממלוה הלכה ג'. ואם לא שיש בשטר נאמנות גם לבאי כוחו וגם לבני המלוה שנוטלים גם בזה בלי שבועה וכמבואר בסעיף י"ג.

ועיין בפעמוני זהב דאם מתו הלוה והמלוה ביחד ואין ידוע מי מת תחילה גובין יורשי המלוה מיורשי הלוה בשבועה.

ח. היינו שבועה שבי"ד הטילו עליו שטוענים להם.

ט. רמב"ם פ"ז ממלוה הלכה ד' אם הניח אביהם בין קרקע בין מטלטלין שאם יפרעו מהערב הרי הערב חוזר ונפרע מיורשי הלוה כיון שהניח אביהם נכסים ומצוה עליהם לפרוע חוב אביהם, אבל כשאביהם לא הניח נכסים כלל הגם שהם משלמים לערב מצד החסד שעשה עם אביהן, מ"מ כיון שמדינא פטורים מלשלם לו ואין הערב יכול להוציא מהם בדין, ככה"ג יכולים יורשי המלוה להוציא מיד הערב, ואחרי תקנת הגאונים אין חילוק בין ערב ללוקח, דאם הניח אביהם אפי' מטלטלין אינו גובה מלקחות או מהערב שהרי חוזרין עליהם, ואם לא הניח אביהם כלום הרי זה גובה מהערב או מהלוקח, או"ת בנתיבות ס"ק ג' בחידושים. ועיין בסי' קכ"ט סעיף ט"ו ובש"ך ס"ק כ"ב, כ"ג. ואם היורש של הלוה הוא בעצמו הערב, י"א דגובין ממנו כ"כ המהרי"ק בשורש צ"א וד"מ.

י. מסקנת האמוראים שם בשבועות. וכן אם קדמו יורשי המלוה ותפסו, כ"כ בעל התרומות ולא כתב שום חולק בדבר וכ"כ הר"ן.

כ. דמהני אם תפסו מנכסים שהשאיר אביהם ואין מוצאין מידם ע"פ השטר הזה, או אם יבואו לבי"ד אחר ויגבו בו להם בטעות, שאין מוצאין מהם דמה שעשו עשוי.

אם לא קרעוהו ובא אח"כ לבי"ד אחר וגבו בו מה שעשו עשוי.

עין משפט ו.ז.ו. אה"ע סימן צו סעיף א

- א. אין האלמנה גובה כתובתה עיקר ותוספת ל' אלא בשבועה. אבל נ"מ ונצ"ב^ב או נכסים שיחד לה לכתובה בעין אם אותם דברים שהכניסה לו קיימים, או דברים שידוע שבאו מכוחם, נוטלת בלא שבועה.
- ב. ייחד לה קרקע בכתובתה אע"פ שלא פירש אלא מצד^ב מיצר אחד, נוטלתו בלא שבועה.
- ג. מתה קודם שנשבעה אין יורשיה יורשין כתובתה, שאין^ב אדם מוריש שבועה לבניו, וממון שאין יכול לגבותו אלא בשבועה.
- הגה: ד. י"א דאם האלמנה^ע תפסה אפי' שלא נשבעה יורשיה יורשים מה שתפסה בכתובתה, היות^ב והן מוחזקין, וי"ח.
- הגה: ה. אם יורשיה אומרים שנשבעה כבר,^ז עליהם להביא ראיה. אבל אם^ק

ל. ממשנה פ"ז ע"א וגיטין ל"ד ע"ב.

מ. היינו מטלטלין, ומה שבעינן בעין היינו לדעת הרי"ף והרמב"ם, אבל לדעת רש"י אפי' בנגנבו או אבדו לא חיישינן לצררי, וגובה בלא שבועה ועיין בסי' צ"ח ובח"מ.

נ. כך פירש הט"ז.

ס. כרב ושמואל בכתובות נ"ה ע"א.

ע. טור בחו"מ סי' מ"ח ומדכ"י. וג' תפסות הם א'- שתפסה האשה בחייה דאז יורשיה מוחזקים, ב'- שתפסה האשה מנכסים שהיו ביד בי"ד ולא ביד יורשים בזה הח"מ בסי' ק"ח לא החליט אי הוי תפיסה והכריע דיחלוקן. ג'- שהאשה תפסה מהיתומים, דאם תפסה בלי עדים כו"ע לא פליגי דמהני תפיסתה דיש לה מיגו שלא תפסה, אבל אם תפסה בעדים מהיתומים בזה יש מחלוקת ברמ"א, ח"מ.

פ. כתב הח"מ דמהלשון משמע דאף שהאשה ויורשיה מוחזקים בכך ג"כ יש חולקין וכתב ע"ז דאינו.

צ. מהריב"ש.

ק. ב"י בשם שו"ת הרשב"א. והמעיין בגוף התשובה יראה דאף דלא פרעו כלל אלא רק כתבו לה שטר חוב עליהם, יורשים חוב זה, כ"כ הח"מ.

פרעו לה מקצת הכתובה ועשו לה שטר חוב על השאר, יורשיה יורשים החוב בלא שבועה.

הגה: ו. אלמנה שנשתתקה ורמזה ^ר לפני מיתתה שלא נטלה כתובתה, יורשיה יורשים הכתובה כאילו נשבעה.

הגה: ז. אם ^ש נשתטית האלמנה, אין יורשיה יורשין כתובתה, דאינה יכולה להשבע.

א. ח. ה. נתגרשה ומתה יורשיה נשבעים שלא פקדתנו ונוטלין כתובתה, ואף אם מת המגרש, נוטלים מיורשיו.
אה"ע סעיף קא סעיף א

א. האלמנה כל זמן ששטר כתובתה בידה ^א גובה בו לעולם בין אם נותנים לה מזונות בבית אביה או בבית בעלה, ^ב ואין השמיטה משמטתה, אלא א"כ זקפה אותה במלוה או ^ג פגמה ממנה.

א. ב. אם באה לגבות בלי כתובה במקום שאין כותבין שטר כתובה, אם ניזונית בבית אביה ^ד או שנישאת לאחר אינה גובה אלא עד סוף כ"ה

ר. בשם הב"י משו"ת הרשב"א. וצ"ל דהשביעה ורמזה וכאילו אמרה אמן ברמיזתה, ח"מ.

ש. רמב"ן מתשובת הרשב"א, וכאן אף במקום שנהגו שהיורשים מסלקין אותה, משלמין הכתובה בלי שבועתה, או שנותנים לה מזונות עד שתתפקח. כ"כ הח"מ.

ת. גמ' ערכין כ"ב ע"ב, דאין כאן חשש צררי וא"כ בחייה היתה גובה בלי שבועה, ואיירי בכתובתה בידה.

א. כתובות ק"ד ע"ב, וה"ה אם אין נותנים לה מזונות כלל או שהיא זקנה שאינה ראויה להנשא נזקקים לה, כ"כ הב"י והביאו הח"מ.

ב. מכתובות נ"ד, דבכל חוב שאדם מתחייב שלא על דעת הלואה כגון הקפת חנות, שכר שכיר, תשלום אונס ומפתה וכיוצא, אינו, משמט כ"כ הח"מ.

ג. גיטין י"ח ע"א. ואפי' שלא פגמה מהתוספת, הוי כאילו פגמה הכל ומשמטת, כ"כ הח"מ.

ד. אם קפצה ונישאת, אין גובין מיתומים קטנים עד שיגדלו, וכתב הרא"ש בתשובה דמ"מ אם מת בעלה פתאום דאין חשש לצררי, מגבין אותה אף מיתומים קטנים, ואפי'

שנה, אך אם שתקה עשרים וחמש שנים מחלה, ואם תבעה באמצע מונין משעת התביעה הכ"ה שנים. ^ה גם יורשיה צריכים לתבוע הכתובה ^י תוך כ"ה שנים למיתתה, ואם שתקו מחלו.

אה"ע סימן קיא סעיף ח

עין משפט ז.ט.

ז. ^ה היה נשוי לב' נשים ומתה אחת בחייו ואחת לאחר מותו ויש בנים לשתייהן, ונשבעה זו שמתה לאחר מותו, בניה נוטלים מצד ירושה של תורה, ובני השניה נוטלים אח"כ, ואפי" ^ח אם אין מותר דינר, דכתובה של זו האחרונה משמשת בתור מותר, ואם נשאר אח"כ, חולקין בשוה, אך אם לא נשבעה זו שמתה לאחר בעלה, בני הראשונה יורשים כתובת אמן, ובני השניה אינם יורשים כלום, משום שאני תולה מזה שלא נשבעה שנטלה כבר, והשאר חולקין בשוה. ואם מתו שתייהן לאחר מות הבעל, ^ט בניהן נוטלין כתובת אמם אפי' אין שם מותר, דהרי כאן באים מצד חוב.

ח. ^ה אם גירש אחת ומתה השניה בחייו ואח"כ מת הוא, בני' הגרושה נוטלים מצד חוב, וכתובת הגרושה משמשת בתור מותר, וא"כ בני השני' נוטלים כתובת אמם בנין דיכרין אחרי כתובת הגרושה.

הרמב"ם מודה בכך, כ"כ הח"מ. אבל אם יש לה שטר כתובה בידה לא שייך דין מחילה לעולם.

- ה. והיינו בנשבעה, דאל"כ אין אדם מוריש שבועה לבניו ואין להם לגבות כלל. ח"מ.
- ו. וכל שזכרה ואמרה מה שאני שותקת לא משום שאני מוחלת, לא הוי מחילה ולא הפסידה, מהר"ן בפ' הנושא וירושלמי.
- ז. ממשנה כתובות צ' ע"א, ובגמ' שם בע"ב, ובגמ' שבועות מ"ח ע"א.
- ח. ואפי' אם אין כב"ד בשלימותה אלא רק חצי, נוטלים, דשייך כב"ד גם לחצאין כ"כ הח"מ.
- ט. והיינו בנשבעו קודם שמתו, דאם לא כן חולקין בשוה, כ"כ הח"מ.
- י. מב"י שכתב דפשוט הוא, והוא שהגרושה כבר נשבעה קודם מותה או שמת אחריה דהוי מת מלוה בחיי לוה, ח"מ.

עין משפט י.כ.

אה"ע סימן צח סעיף ג.

ו. כתב הבעל לאשתו אין ^ב לי נדר ושבועה לא עליך ולא על יורשייך ולא על הבאים ברשותיך, אינו יכול להשביע לא אותה ולא הבאים ברשותה שום שבועה, אבל יורשיו והבאים ברשותו יכולים להשביעה כגון אם נתגרשה ומתה, אבל אם נתאלמנה ומתה קודם שנשבעה, אין יורשיה ולא הבאים ברשותה גובים כתובתה, דאין אדם מוריש ממון שיש עליו שבועה לבניו, משא"כ בגרושה גובים דמיד שנתגרשה מגיע לה כתובה בלי שבועה.

דף מח:

עין משפט א.

הו"מ סימן קח סעיף יד

יט. דין זה שאין אדם מוריש שבועה לבניו לא בכל שבועה, שהרי הפוגם שטרו ומת אע"פ שאינו גובה אלא בשבועה הרי בניו נשבעים ונוטלים ^ל, ואין אומרים בזה אין אדם מוריש שבועה לבניו ^מ. וכן הבא ליפרע שלא בפני בע"ד או מלקוחות, או עד אחד מעיד שהוא פרוע ומת בחיי הלוה קודם שנשבע, יורשי המלוה נשבעים שבועת היורשים ונוטלים.

כ. שבועות מ"ח ע"א בגמ', והמשנה בכתובות פ"ו.

ל. שלא פקדנו אבא ע"י אחר, ושלא אמר לנו בפיו ולא מצינו בין שטרותיו ששטר זה פרוע כולו, וגובין שטר זה בין מהלוה בין מיורשיו, וכגון שלא מת הלוה קודם המלוה, דאם מת הלוה קודם הרי נתחייב אפי' המלוה שבועה ליורשי הלוה בחייו, ואין אדם מוריש שבועה לבניו בממון שיש עליו שבועה מדינא, אם לא שהיה בשטר נאמנות מפורשת להאמינו בלי שבועה גם ליורשי המלוה, וכמבואר בסעיף י"ג.

מ. רמב"ם פ"ז ממלוה הלכה ה', כדאמר רב נחמן לרב חסדא ורבה בר רב הונא בשבועות מ"ח ע"ב. ועיין בסי' פ"ד בסופו דנראה שהשו"ע סותר עצמו ועיין מש"כ בסי' פ"ד אות י"ט, אות כ'. אבל כאן כתב בבאר הגולה לחלק דאם עמד בדין וחייבוהו שבועה בי"ד ולא נשבע עד שמת בזה אמרינן אין אדם מוריש ממון שיש עליו שבועה דמדוע לא נשבע מיד אביהם, וע"כ גם היורשים אינם נוטלים גם בשבועה אבל בלא חייבוהו עדיין ביה"ד ולא עמד בדין עד שמת בזה המחבר איירי כאן וע"כ יורשי המלוה נשבעים ונוטלים ע"ש.

וה"ה אם ישנם ב' עדים המעידים ^ב שמקצת השטר פרוע, נשבעים יורשי המלוה שלא פקדנו שפרוע ממנו יותר ממה שהעדים מעידים.

ודוקא שיש שטר ביד יורשי המלוה, במקרים שהוזכרו, נשבעים יורשי המלוה ונוטלים, אבל שכיר ונגזל ^ב שאין להם שטר ליורשים, וכן שבועת היסת שנהפכה ^ע לתובע שהוא אביהם המלוה ומת, בזה אין היורשים נשבעים ונוטלים.

ח"מ סימן פד סעיף ה

ה ז. עד אחד מעיד שהשטר פרוע, לא יפרע אלא בשבועה ^ב, והוא שעבר זמנו ^ז, אבל אם הוא תוך זמנו, נפרע שלא בשבועה, אלא א"כ טען הלוה ישבע לי.

ג. נגד עד אחד נשבעים ונוטלים, ונגד ב' עדים אם היו מעידים שנפרע כולו לא היה המלוה נאמן גם בשבועתו, אבל אם ב' מעידים שנפרע מקצתו, שהמלוה היה נשבע ונוטל היתרה שבשטר גם היורשים נשבעים על המותר שלא פקדנו אבא ונוטלים. סמ"ע ס"ק מ"ו.

ד. אפי' מהשוכר והגזלן ומהנתבע עצמו והטעם, דלא הקילו בזה שהיורשים יוציאו ממון בשבועה דלא פקדנו אבא שאינה שבועת ברי. כי אם במחזיקים שטר חוב בידם, שזה מורה שעדיין חייב, להם כ"כ הסמ"ע בס"ק מ"ח.

ה. שלא נאמר דמעשה בי"ד כשטר כ"כ הסמ"ע בס"ק כ"ח אלא דבזה נשבע היסת ונפטר, ולענין חנוני על פנקסו ופועלים, הנה בפועלים כיון שחייב להם בודאי וספק אם פרע להם כו"ע מודים שהיורשים נשבעים ונוטלים וכ"כ הר"ן בפירוש בפ' האיש מקדש וה"ה בשם הרמב"ן.

ו. ולענין חנוני נראה שזה תלוי במחלוקת הרמב"ן ובעל המאור והסיק הש"ך בס"ק כ"ז דהעיקר כבעל המאור שגם בחנוני דין פועלין יש לו ונשבעים ונוטלים.

ז. משנה כתובות פ"ז ע"א. ואנו טוענים לו שצריך לישבע, ומדובר שאין כתוב בשטר נאמנות אפי' בסתם. דא"כ נאמן נגד העד כמ"ש בסי' ע"א סמ"ע, והש"ך בס"ק ח' השיג עליו דבנאמנות סתם אינו נאמן נגד העד.

ח. ועוד כתב הסמ"ע דכל השבועות הם מדרבנן כעין דאורייתא, דכל שבועה שבתורה נשבעין ונפטרין ולא ליטול. ועוד שהשטר הו"ל שיעבוד קרקעות שאין נשבעין עליו.

ט. טור מרמב"ם ריש פי"ד ממלוה וכתב ה"ה בפ"ק דב"ב דף ה' ע"ב שאם מת הלוה תוך הזמן גובה מן היתומים שלא בשבועה, ודעת הרמב"ם שה"ה לכאן, אבל לדעת רב האי גאון צריך שבועה גם בתוך זמנו.

ה. ח. עד אחד מעיד על השטר שהוא פרוע, ומת המלוה עד שלא נשבע, אין יורשיו גובין אותו^ק, וה"ה לפוגם שטרו ומת עד שלא נשבע^ר, אין יורשיו גובין אותו. ועיין בסי' ק"ח סעיף י"ד.

עין משפט ב.ג.ד.ה. חו"מ סימן קח סעיף יא

יא. טז. יורשי המלוה שנשבעים ונוטלים מיורשי הלוה, רק כשמת המלוה ואח"כ מת הלוה, אבל אם מת הלוה תחילה אין היורשים נוטלים

ק. תשובת הרא"ש כלל ס"ח סי' י"ט ושם מבואר שעדות העד היתה כשתבעו היורשים את הלוה, ופטר הרא"ש דאין אדם מוריש ממון שיש עליו שבועה, והקשו ע"ז שהרי הגמ' בשבועות מ"ח ע"ב מסיקה דלא אמרו זה אלא כשבאין לגבות מן הלוה, וכן פסק המחבר בסי' ק"ח סעיף י"ד, ותירץ הב"ח משום שהמעשה היה שהשטר חוב היה על לוי ושמעון, ומת שמעון בחיי המלוה, ואח"כ מת גם המלוה ובאה אלמנת המלוה בשם היורשים לתבוע את לוי, ולוי ושמעון היו ערבים זל"ז קבלנים וכל מה שיוציאו מלוי, חוזרים וגובים מהיתומים של שמעון וע"כ לא גובין מלוי דהוי כגובין מיתומים של שמעון, והוי יורשין מיורשין ובכה"ג מדבר המחבר, שאין מורישין שבועה, וקיצר בזה שסמך על מה שכתב לקמן בסי' ק"ח סעיף י"ד. כך הבנתי דברי הב"ח אחרי שעיינתי בהם במקור, וע"כ הוספתי גם הסבר הדברים משלי בתוך הדברים ע"מ להבינם קצת יותר. וכתב הש"ך בס"ק י"א דדבריו של הב"ח דחוקים, ועוד הקשה דא"כ בלא עד אחד ובלא פוגם נמי אין היורשים גובין, ומ"מ לענין דינא נראה כהב"ח, והוסיף שיותר נכון שישארו דברי הרא"ש והמחבר בקושיא ממה שנמצא סברות זרות שאינן אליבא דהלכתא, עכ"ל הש"ך.

ועיין בביאורים בנתיבות בסי' ק"ח ס"ק צ' מה שיישב. ולא מצאתי עוד מי שעמד בסעיף זה בהסבר דברי המחבר.

ר. גם זה קשה מסי' ק"ח סעיף י"ד. ועיין בסי' זה בסמ"ע ס"ק א' ובש"ך ס"ק א', בפגמו אביו, ולא הספיק לישבע דלדעת הסמ"ע לא ישבע הבן, ולדעת הש"ך ישבע וגובה וצ"ע עדיין בדין זה, אם לא שנפרש כדברי הב"ח גם בפוגם על דרך המעשה שהיה שם בתשובת הרא"ש דהוי יורשים מיורשים ודו"ק, ועיין בבאר הגולה בסי' ק"ח בסעיף י"ד מש"כ בזה.

כלום אפי' בשבועה **ש**, שהרי נתחייב המלוה שבועה **ת** ליורשי הלוה כדין הבא ליפרע מנכסי יתומים, ואין אדם מוריש ממון שיש עליו שבועה. ואפי' היה ערב וגם קבלן ומת הלוה תחילה אין גובין **א** יורשי המלוה ממנו.

יא. יז. עבר הדיין והשביע יורשי המלוה וגבו חובם אין מוצאין מידם **ב**, וכן אם קדמו יורשי המלוה ותפסו אין מוצאין מידם, לפיכך שטר חוב של יתומים הבאים ליפרע מהיותמים שמת אביהם הלוה תחלה, אין קורעין אותו **ג** ואין מגבין בו.

הגה: דוקא האופטרופוס שבא לידו שטר כזה אינו קורעו אבל בי"ד שבא לידם שטר זה ודאי קורעים אותו מאחר שפסקו שלא לגבות בו, מיהו

ש. בלי נאמנות, ממימרא דרב ושמואל בשבועת מ"ח ע"א. וכן פסקו הרי"ף והרא"ש שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ז ממלוה הלכה ג'. ואם לא שיש בשטר נאמנות גם לבאי כוחו וגם לבני המלוה שנוטלים גם בזה בלי שבועה וכמבואר בסעיף י"ג. ועיין בפעמוני זהב דאם מתו הלוה והמלוה ביחד ואין ידוע מי מת תחילה גובין יורשי המלוה מיורשי הלוה בשבועה.

ת. היינו שבועה שבי"ד הטילו עליו שטוענים להם.

א. רמב"ם פ"ז ממלוה הלכה ד' אם הניח אביהם בין קרקע בין מטלטלין שאם יפרעו מהערב הרי הערב חוזר ונפרע מיורשי הלוה כיון שהניח אביהם נכסים ומצוה עליהם לפרוע חוב אביהם, אבל כשאביהם לא הניח נכסים כלל הגם שהם משלמים לערב מצד החסד שעשה עם אביהן, מ"מ כיון שמדינא פטורים מלשלם לו ואין הערב יכול להוציא מהם בדין, ככה"ג יכולים יורשי המלוה להוציא מיד הערב, ואחרי תקנת הגאונים אין חילוק בין ערב ללוקח, דאם הניח אביהם אפי' מטלטלין אינו גובה מלקחות או מהערב שהרי חוזרין עליהם, ואם לא הניח אביהם כלום הרי זה גובה מהערב או מהלוקח, או"ת בנתיבות ס"ק ג' בחידושים. ועיין בסי' קכ"ט סעיף ט"ו ובש"ך ס"ק כ"ב, כ"ג. ואם היורש של הלוה הוא בעצמו הערב, י"א דגובין ממנו כ"כ המהרי"ק בשורש צ"א וד"מ.

ב. מסקנת האמוראים שם בשבועות. וכן אם קדמו יורשי המלוה ותפסו, כ"כ בעל התרומות ולא כתב שום חולק בדבר וכ"כ הר"ן.

ג. דמהני אם תפסו מנכסים שהשאיר אביהם ואין מוצאין מידם ע"פ השטר הזה, או אם יבואו לבי"ד אחר ויגבו בו להם בטעות, שאין מוצאין מהם דמה שעשו עשוי.

אם לא קרעוהו ובא אח"כ לבי"ד אחר וגבו בו מה שעשו עשוי.

עין משפט ו.ז.ז.ט.

הו"מ סימן צג פעיף א ו

א. אלו הנשבעים בטענת שמא ד: השותפים, והאריסים, והאפוטרופוסים שמינו אותם בי"ד ה על היתומים, והאשה שהיא נושא ונותנת בתוך הבית י או שהושיבה בעה"ב חנונית, ובן הבית שהוא נושא ונותן בעניני בעה"ב.

ב. כל אחד מאלו נשבע מדבריהם בנקיטת חפץ בטענת ספק י, שמא גזל מחבירו במשא ומתן, או שמא לא דקדק בחשבון שביניהם, ואין כל אחד מאלו נשבע בטענת ספק עד שיחשוד ה המשביע אותן בשתי מעין כסף ט.

ד. משנה שבועות מ"ה ע"א וכמו שנתפרשה בגמ' בדף מ"ח ע"ב. והטעם משום דמורים היתר שבשביל שכר טירחתם מותרים ליקח מהממון בלא ידיעת בעה"ב, סמ"ע ס"ק א'.

ה. רמב"ם פ"ט משלוחין, שאילו מינהו אבי היתומים לא ישבע, כמ"ש בסי' ר"צ סעיף ט"ז.

ובמינהו בי"ד חשיבות היא לו שהבי"ד עושין אותו לנאמן, ולא ימנע מלהיות אפוטרופוס בשביל השבועה לא כן במינהו אביהם, אם יטילו עליו שבועה לא ימצא את מי למנות ושיסכים.

אך הטור כתב שגם במינהו אבי היתומים אם יודה במקצת חייב שבועה. כמבואר בסי' ר"צ בשם הרמ"ה. וכאן איירי בטענת שמא אפי' בלי הודאה במקצת.

ו. עיין באבהע"ז סי' צ"ז.

ז. בבאורים ס"ק א' כתב דבטענת ברי אין עליו שבועת המשנה, ועיין שם מתי השותף מחוייב לישבע שבועת התורה כשהיה היזק ומתי אינו צריך.

ח. פירוש שתהיה לו איזה הוכחה שיחשוד אותו, ובלי זה אין משביעין. ט"ז.

ט. כן הוא לשון הגמ', ופירשו רש"י והרמ"ה שבעינין ג"כ ההודאה במקצת כעין שבועה דאורייתא, וכתב הסמ"ע שכן נראה דעת הרי"ף והרמב"ם והסכים הטור והרא"ש עמהם. סמ"ע ס"ק ז'. אבל הש"ך בס"ק ג' כתב דנ"ל עיקר כהב"י שכתב דדעת הרי"ף והרא"ש דאין צריך הודאה במקצת, וגם הר"ן כתב כן ושכן דעת הרמב"ם בפ"ט משלוחין ובפירוש המשנה כן מוכח מדבריו.

הגה: שתי המעין הללו הם בין בקרן בין בריוח. וכל אלו יכולים להשביע מתי שירצה^י התובע או ביה"ד, ואינם צריכים להמתין עד שיחלוקו ולהשביעם רק בסוף.

ו. חלקו השותפין והאריסין, ונתגרשה האשה, ונפרד מעליו בן הבית, והביא לו השליח סחורה שקנה לו או מעות שמכר לו בהם ושתק, והלכו להם ולא תבעם מיד, אינו יכול לחזור ולהשביעם בטענת ספק^ב, אלא מחירים סתם על מי שגזלו דבר כשהיה שותפו או אריסו.

ח. אם היתה לו טענת ודאי, משביעו עליה גם אח"כ ומגלגל בה כל מה שירצה. וה"ה אם נתחייב לו לאחר זמן שבועה בין של תורה בין של דבריהם, ובין של שותפים, מגלגל עליו^ל שבועה על השותפות הראשונה.

י. רא"ש בפ' אלמנה ניזונית כתובות פי"א סי' ג'.

כ. רמב"ם בהלכה ז' שם ממשנה שבועות מ"ה ע"א וכתב הרי"ף שם דה"ה לשאר, ולא דוקא שותפין ואריסין, והטעם שאחרי החלוקה אינו יכול להשביע מכיון שאם לא תבע בשעת החלוקה ודאי מחל. ועיין בפעמוני זהב.

ל. שם ברמב"ם ממשנה שם. והיינו מגלגל עליו שלא גזלו בשותפות הראשון ש"ך ס"ק י'. ועיין בפעמוני זהב שהביא שיכול גם לגלגל עליו שבועה בשותפות אביו גם אחרי שכבר חלק אביו ותולים שמחל לו.